

Streetcornerwork wil erger voorkomen

Jong, in de schuld en er weer uit

Schuldhelpverlening aan jongeren tussen 18 en 23 jaar staat erg in de belangstelling in Amsterdam. En niet zonder reden, want het loopt storm. Als schulden toenemen en regelingen vastlopen, dreigt hun toekomstperspectief uitzichtloos te worden.

door Joost van Hienen en Ambro Visser fotografie ANP

Het merendeel van de jongeren dat nu gebruik maakt van jongerenschuldhelpverlening, is aangemeld door veldwerkers van de Stichting Streetcornerwork. Zij komen tijdens hun werk op straat in contact met jongeren die kampen met meervoudige problematiek. Vaak missen ze de vaardigheid om hun eigen leven op orde te brengen. Ze hebben geen werk of kunnen dat niet vinden. Hun inkomen is vaak laag of onstabiel. De meeste hebben problemen op de leefgebieden arbeid, scholing, justitie, financiën, huisvesting, gezondheid of sociaal netwerk. Een casus uit het jaarverslag over 2009 van de Stichting Streetcornerwork maakt inzichtelijk met welke hulpvragen de jongeren naar de veldwerkers toekomen en wat er allemaal moet gebeuren om de problemen aan te pakken.

Een jongeman van 19 jaar is door zijn ouders uit huis gezet en heeft problemen op het terrein van financiën (geen inkomen, forse schulden), justitie (openstaande boetes en onvervulde taakstraf), sociaal netwerk (de relatie met zijn ouders is ernstig verstoord) en drugsgebruik (hij blowt dagelijks en veelvuldig). Hij wil graag orde op zaken stellen. Dat betekent: het regelen van een nieuw ID-bewijs, inkomen, onderdak (korte termijn), begeleid wonen (lange termijn), de schulden en de taakstraf aanpakken, een oplossing vinden voor de boetes en het blowgedrag binnen de perken leren te houden.

Om op al deze leefgebieden een oplossing te vinden, moet met een reeks 'specialistische' instellingen worden samengewerkt: Dienst Werk & Inkomen (DWI, werk), Jongerenschuldhelp-

verlening (schuldsanering), opvangvoorziening (tijdelijke opvang), Reclassering, een instelling voor begeleid wonen en een instelling voor verslavingszorg. Daarnaast moet worden gekeken of de relatie met de ouders is te herstellen.

Veel van deze jongeren komen uit achterstandsgezinnen waarvan de ouders ook financiële problemen hebben. De meesten worden aangemeld als ze tussen de 20 en 23 jaar zijn. Er zijn wat meer jongens dan meiden, de verhouding is ongeveer 60/40. Velen beschikken nog niet over een startkwalificatie. Deze jongeren komen in de schulden doordat ze kopen op afbetaling, leningen aangaan en vaak meerdere telefoonabonnementen hebben. Ze weten vaak niet dat ze zelf hun zorgverzekering moeten betalen. Problemen ontstaan relatief gemakkelijk. Maar als de schulden toenemen en regelingen vastlopen, dreigt hun toekomstperspectief uitzichtloos te worden.

Kip of het ei

Deze doelgroep van Streetcornerwork heeft een plek nodig waar ze begeleiding kunnen krijgen bij het stabiliseren van de schuldsituatie, onder meer schuldenregelingen te treffen met de schuldeisers. Het belangrijkste is dat de jongeren leren om verantwoord met geld om te gaan en ze inzicht te geven in hun eigen problemen. Niet alleen om ze schuldenvrij te maken, maar ook om ze vaardigheden bij te brengen zodat ze dit kunnen blijven. We helpen ze door samen de schulden in kaart te brengen en die via kleine stappen aan te pakken. Veel aandacht is nodig voor

het leren van administratieve vaardigheden en omgaan met instellingen als de DWI, de Belastingdienst et cetera. Veel jongeren hebben daar geen kaas van gegeten en haken bij het eerste formulier af. Ook het vinden - en volhouden - van werk is extra moeilijk als de schuldenlast onoverzichtelijk is en onoplosbaar lijkt. Er wordt dan ook intensief samengewerkt - liefst vanuit gezamenlijk locaties - met veldwerkers en trajectbegeleiders die in de betrokken wijken actief zijn.

Als er geen regelingen tot stand komen en de schulden oplopen, worden ook andere hulpverleningstrajecten bemoeilijkt of uit-

Ze weten vaak niet eens dat ze zelf hun zorgverzekering moeten betalen

gesloten. Een aantal projecten voor begeleid wonen vereist bijvoorbeeld dat deze problemen vooraf zijn aangepakt. De dreiging van deurwaarders en mogelijk beslag schrikt ouders, familie en kamerverhuurders af om de jongere onderdak of een postadres te geven. Daardoor belanden ze letterlijk op straat. Het is een kip-ei-probleem: zonder opvang of woonplek geen schuldhelp, zonder schuldhelp geen zicht op een woonplek. Daarom is het belangrijk om samen aan de gang te gaan. Bovendien kunnen jongeren in een stabielere situatie alsnog hun startkwalificatie behalen.

Maar zonder hulp zullen uitsluitingmecha-



nismes optreden, wat kan leiden tot criminaliteit (snel geld, via drugsmokkel, koeriersdiensten, diefstal of erger), overlast en het versterken van psychosociale problemen (depressie/agressie et cetera).

Bijstandsniveau

In eerste instantie konden bestaande schuldhulpbureaus deze jongeren niet helpen vanwege strenge regels als een vereist inschrijfadres, inkomen op bijstandsniveau en fulltime beschikbaarheid voor werk. De groep die een beroep zou kunnen doen op een nieuwe voorziening was zodoende nog niet eerder in kaart gebracht. Daarom zijn de eerste jongerenschuldhulpverleners op basis van grove schattingen begonnen met hun werk.

De doelgroep blijkt veel groter dan aanvankelijk werd gedacht. In het Amsterdamse stadsdeel Nieuw-West was voorzien dat het eerste jaar ongeveer 100 jongeren gebruik zouden moeten maken van deze intensieve hulpvorm. Dat aantal was al na een half jaar bijna bereikt. Omdat het gehele traject meestal langer duurt (in kaart brengen, overzichten en budget maken en bijhouden,

nieuw gedrag aanleren, omgaan met tegenvallers, stabilisatie van schulden, treffen van regelingen, incidenteel aanvragen van saneringskredieten) dreigden er wachtlijsten te ontstaan. Het nieuwe stadsdeel heeft nu wel een incidenteel potje gevonden om de eerste nood te lenigen, maar voor 2011 is er nog geen structurele financiering.

Toegankelijk

Het project is in 2008 begonnen in stadsdeel Zuid, op initiatief van Streetcornerwork en ontwikkeld door PuurZuid, een instelling voor maatschappelijke dienstverlening. De jongerenschuldhulpverleners werken binnen het Schuldhulpbureau, en dus binnen de regels en richtlijnen van de NVVK, de vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren. Het bureau kan zodoende ook onderhandelen met bijvoorbeeld deurwaarders, woningbouwverenigingen en nutsbedrijven. Het project is nu voortgezet in de stadsdelen West en Nieuw-West. Woon je in Oost, Noord, Centrum of Zuidoost, dan kun je geen gebruik maken van deze voorziening. Het is moeilijk te verkopen dat dit aanbod niet voor alle jeugd van Amsterdam toegankelijk is.

De jongerenschuldhulpverlening binnen Amsterdam is begonnen als pilotproject en lijkt zich te hebben bewezen. Jongeren en hulpverleners (jeugdzorg, jongerenwerkers, andere maatschappelijke dienstverleners) reageren positief. In 2011 zal een onderzoek plaatsvinden naar de effectiviteit, ook in vergelijking met projecten in andere steden. Vooral de outreachende aanpak, de intensieve samenwerking met collega-hulpverleners, concrete doelen en duidelijke kleine stappen worden nu genoemd als succesfactoren. Daarnaast wordt gewerkt aan de ontwikkeling van verdere preventieactiviteiten, niet alleen gericht op jongeren (voorlichtingsbijeenkomsten, budgetlessen, inloopsprekuren op school), maar ook op de ouders. Want nog meer dan het regelen van schulden is het aanleren van gezond financieel gedrag essentieel. ■

*Joost van Hienen, teamleider Zuid & Nieuw West, Stichting Streetcornerwork
Ambro Visser, jongerenschuldhulpverlener, Nieuw-West, Stichting PuurZuid*

Meer informatie:

www.streetcornerwork.eu, www.puurzuid.nl